

ŁEMKO

PISMO DLA NARODA.
WYCHODYT RAZ NA MISIAC.

Redakcja i Administracja
w Krakowie, ulica Karmelicka 21.
Konto czekowe P. K. O. Nr. 407.105.

CENA 20 gr.

Prepłata: roczna 2 zł. półroczna 1 zł

MATKA BOŻA NASZA OPIKUNKA.

Dajme chlib tylko Łemkam.

Bida u nas na Łemkach, zoszło roku ne barz urodło, zima była ostra. pomezły derewa owoczewy i ne znaty jeszcze, jak to tam powede sia nam toho roku. Zarobity to tak trudno, że kto dostane pracu, hodit sia za daszto, aby łem trocha peniazy prynesty do domu U nas na Łemkach nema bogatych gospodarów, bo nema gruntów urodzajnych, ot jak w horach. Na paru morgach piszczystoj zemi ledwo wyżyjesz, a jak i toho ne masz, to musisz postarati sia konczni o zarobok, bodaj paru złotych.

Naszy dity ne majut za szto chodity do szkoły, a może to i lepsze, że ne chodiat, bo tam ich prerabiajut zajszyz pód Lwowa i Tarnopola studenty na Ukrainców. A na szto mamy synów naszych wydaty na żer wraham swoim, nechaj lepsze tiazko pracujut, tak jak ich otcowe, a ne zaperajut sia swojej łemkowskoj narodnocy. Zresztom nawet jak łemkowsky synowe skōnczat szkoły i nauky to ne distanut stanowiska na swoj zemi ani jako uczyteli, ani jako proboszczy boż tu do nas prysylajut preciw naszoj woli Ukrainców, aż z Galicji, ko'ry nawet ne rozumijut naszoj łemkowskoj mowy, w szkoli uczat nas sztucznoho „buczackoho“ jazyka, jakyj nikomu ne jest potrebnij, ani daleko z nym ne zajdziesz, a tu nikto takou mowou ne gwaryt. Dīwno nam także, dlaczoho biskupstwo w Premyslu ne daje nam Łemków a samych Kołomyjców, Jaworow-

ców, z pód Lwowa czy Grodka, no i dlaczoho toty nowy ksiendzy psujut nam naszu łemkowsku mowu, zmuszajut nas do jakojisik ukraińskoj gwary? Szto cerkow ma do polityki? Chyba w koźdij gwari można Boha chwałyty, a cerkow ne powinna służyty do politycznoj ukraińskoj agitacji. A dali, dlaczoho raz wreszti ne stworiat w Sanoku łemkowskoho biskupstwa hrecko—katolickoho? To sia nam Łemkam należyty i to my musime dostaty. Wtody naszy parafji hrecko—katolicki ôdżyjut i pręstanut byty widowiskom walky ukrainczyków z namy Łemkami, kotry ich ne chceme tu u sia maty. Wtody też ne bude treba prechodity na prawosławie, bo ne budut nas ukrainczyky wynarodowiaty i prerabiaty pry pomocy cerkwi na swoje ukraińske kopyto. A na to my sia ne dame prerobity, bo za dobre pamiatamo ich Talerhof.

A wreszti znikne u nas bida a naszy dity dostanut chlib, jak łem ony budut u nas uczytelamy i profesoramy. To sia nam także należyty. Jakby tylko ustupity ôd nas wsi uczyteli ukrainczyky, toby naszy synowe po skōnczeniu seminarji uczytelskoj ne czekałyby i ne prosyły o posadu, kotru im zajmujut z pred nosa polityczny nastannyki z Galicji. Łemkowskyj chlib łem dla Łemków! A jak naszy synowe budut u nas ksiendzamy i uczytelamy, to i nam bude lepsze.

Požary neszczęściem siut.

Nihde na świti pożary ne nyszczat tak majetku i dobytku człowieka, jak to sia dije w naszym kraju. A jak tylo w jednym misciu wybuchne pożar, to ne kōnczyt sia na tyj jednyj chyży, ale oheń rozchodyt sia bez preszkody na całe seło. Wsi chyży u nas drewniany, kryty strichom, a jak sucho

i horeczo, jak to je teraz, th nawet żadnoho ratunku niet.

Naszy seła prez swoji kurny, drewniany chyży z boćkom na dachu, wyhledajut barz pekni i uroczo. Jakaś radôść i silskyj urok panuje w małyj, zapalij miscewosty, kotra ma taky chyży bidneńky, sołomom kryty,

takysamy, jaky były tysiacz lit tomu. To wszystko prawda, ale też i to prawda, że seła naszy i misteczka horiat, że naszy ludy tratiat wszystko, nawet dach nad hołowom prez pożary. Jak tomu zaradity?

Aby uratowały sebe ôd pożaru, musimy zreczy sia totych peknych prymetów i uroku, jaky pledstawlajut naszy drewniany chyży. Bo albo, albo. Abo budeme po dawnomu meszkaty i żyty, a szto roku z ohnem budut iszły seła. abo zminymy wyhlad naszych siul na trochy postupowszy, nowożytniwszy murowany i kryty dachówkom, a wtody ubezpieczymy sia ôd pożarów. Pewni, że trudno nam zminyty to, szto było za naszych otców i didów. Zresztem nawet doroższe jest budowaty chyży z cehły i kaminia, kupowaty dachówki, bo taky chyży tylko murar i majster może budowaty, koły drewniany stawiat sobi koždyj gospodar sam z ženom i dityskamy. Ależ czy za to ne jest lipsze meszkaty spokójni i bezpieczni w mu-

rowanym domu, i ne tylko zapewnity dla sia życie i zdorowie, ale też majetok, dach nad hołowom?

A także jeszcze druhyj sposób ratowania naszych siul pred pożaramy, to organizowanie straży pożarnych. Pożal sia Boże, jak naszy straży pożarny wyhladajut, jak hde istnijut. Zname także, jak to w Galicji zahorilci chcet pretworyty straży pożarny na polityczny organizaciji, hnizda mazepynstwa, a jak wybuchne pożar, to członky takoj straży chowajut sia za piec, bo ony do polityky preciw państwu, a ne do haszenia ognia. Słuszni i dobri robyt Ministerswo, że przystupuje do organizowania straży pożarnej w każdyj gmini.

Jak sia to stane, jak chwopy z jednoj gminy budut zhidni organizowaty straż pożarnu dla haszenia ognia a ne dla jakysik poletyky, to napewno znykne to prawdyw nieszczęście naszych siul „ozerwonij kohut“.

Maj światom Matki Bożoj.

U nas na Łemkach narod ma welku cześć do Matky Bożoj. Nema chyży, hdeby ne było ne jeden, ale po kilka obrazów naszoj Mateńky. A jak po cerkwach ołtary Bożoj Matky sut pekni prybrany i przystrojony!

Tam hde narod ma welku cześć do Najświetiszoj Panienky tam Ona uprosyt u Boha błahosłoweństwo dla ludu i otaczat ho swojom opikom. Tak i Łemky tiszat sia tom opikom i boroniat sia skutoczni preciw złym wpływom, złym ludiam. Jak porównane inшы didiny Kraju z naszom Łemkowszczynom, to zobaczymy, że u nas moralność wysoko stoit, że Boży zakony sut zachowane, że zhnilizna świtowa do nas jakosik ne dostała sia jeszcze.

Pryszel misiac maj. Deinde jak toho jeszcze ne było, to tera zaprowadzujut weczorny majowe nabożeństwa. Pewni, że chuop ma duże pracy w tym misiacy i wykorzystuje kożdu chwilkę. Ale u wecer mo-

że pu-hodiny poświatity i wstupity do cerkwy na take nabożeństwo. U nas nema ho jeszcze rozpowszechneno. Ale hde ho niet, tam tra vsia udaty do swoho proboszcza i prosity, żeby prez całyj maj to nabożeństwo ôdprawlau. Św. Stołica polecac barz szyryty jaknajwece nabożeństwo do Matky Bożoj, najlipszoj naszoj Opikun-ky i orudowniczky pred Swoim Synom. Nechaj naszy dity przywyczajajut sia ôd młodosty do czesty do św. Panny, nechaj zamist tratity czas na nedobry knyżky i pisma, nechaj w cerkwi urabiajut sia na dobrych chrystyjanów. Czas jakyj poświatime Bohu i molitwi ne bude nikoly straczenyj, a prynese łem pożytok, i kołyś błahosłowity nas budut naszi dity, że my ich wychowaly religijni i moralni, że ôdłahaly ôd kieliszka i pijatyky. A Pan Boh także i nas wynadhorodyt za dobre wychowanie dityj, użyt nam potichy z dityj i spokójnu starość.

Ciekawy nowiny.

Smert' po psyslazy. W sondi w misti Wilni ôdbywau sia proces. Na sali było duże ludyj, a koły jeden zo sporujuczych sia złożyw prysiahu na to, szto gwarwu, wtody kryknuł hołosno jeho pretiwnik: „Zataku prysiahu Boh tia skara“! Po procesi wyszły wsi zo sali, a wtody tot. szto prysiahan, upau na schodach taj pomer.

Smert' jeho po zakletiu jeho preciwnika zrobiła welke wrażenie sered narodu.

Pryhoda z woukamy. Koło sela Darszôwky nedaleko Wilna w tamtejszym lisi napaly wouky na chłopów, kotry właśni prejiż dżaly tamtudy. Zhołodniły zwiriata kynuły sia na koni i ludyj. Chłopy boronily sia paliciami i kryczaly o pomôcz. Właśni w tu chwilu prejiżdżau prez lis patrol wojskowy i wôn oboronil napadnnych. Zabito jednoho wouka, try tiezko raneno, a reszta stada utikła.

Kucharka paniom dworu. Czasamy trafiajut sia wypadky, że w jednej chwili bidak wyhrywat los na loterji i zostaje bohaczem. Jakaś pani w Zakopanom bidowała barz bo jako wdowa prowadła kuchniu i stołowała w pensjonati litnikôw. Aż tu naraz nedawno wyhrała los loterji klasowej za 70 tysiacz. O mało ne omlila zradosty. Ona mała los, na kotryj stała sia paniom. Ale ridko trafiat sia to bez losu, a szcześnie była tu kucharka hrabiny Unkrechsberg w Prusach.

Nedawno hrabina umerła i zostawiła testament w jakim zapisała prawi całyj majetok swojij kucharci Jozefi za wirnu służbu. Dostała ona staryj zamok i fôlwarok z chudobom i gruntom. Naraz z bidaczky stała sia welkom panom. Bôdaj to maty szcście.

O mieszkania dla uczytelej. Ministerstwo poruczyło wojewodam zwernuty sia do gmin z przypomnieniem, że ony sut obowiazany dostarczyty uczytelam pomeszkań i to za-

sadniezo bezpłatni. A jak już poberat sia zaplatu to ne wece jak tylo, kielo wynosyt dodatek na meszkanie dla uczytelej. Ważne to dla naszych gmin, hde czesto uczytel ne ma pomeszkania, a gmina wyszukuje jemu w jakysik chyży izbu, za kotru gazda poberat welku zaplatu.

Skazanie „caria“ na smert'. W Humaniu zakônczyu sia proces samozwanczoho „caria Michajła“ i członków jeho organizacji. Tym carem był chłop Żmurczuk, jakyj zobrau kilkoch prychników, kotry robyły agitaciju sered chłopów za carem. składaly jemu podarunki, a nawet zoloto na wytoplenie carskoj korony. Jak agitacja tota była zanadto silna, wtody bolszewiky prypadkowo wpały na ślid jej i fałszywoho caria „razom z jeho „dworom“ aresztowały.

Samoho caria i trzech chłopów skazały bolszewiky na karu smerty, reszta na douhyj areszt. Welke wrażenie zrobiło zachowanie sia Żmurczuka pôdczas sondowej rozprawy. Wôn ne wôdpowidau całkom na pytania sendziów i zachowowau mouczen'e. To zjednało jemu jeszcze wece prychnylosti sered chłopów, kotry chtily ho siłom uwôlnity. Toho bojaly sia bolszewiky i wywezły ho potajemni do Kijowa, hde ho roztrily.

Z bolszewickoho raju. Z Rosji bolszewickoj donosiat o strasznom preślidowaniu chrystyan, tak katol'ków jak i prawoslawnych. Ks. Fedorowicza Czesława w Kamieńsku na Podolu roztrily bolszewiky za „uporne“ nauczanie religij, Ks. Wacław Szymański proboszcz w Smotryczu na Podôlu zostau złoanyj na 5 lit do Saratowa. ks. Sowiński, proboszcz w Kuniowi na Wołyniu Sowickim zahynuw bez wisty. Prawdopodobni zostau zamordowanyj.

Żyćie katolickoho duchoweństwa jest barz tiazke. Strasznyj hołod panuje po rosijiskij storoni. Ciny zbôża sut barz wysoky i to ich ne można dôstaty. Muku prodajut tylo na kartky, jak za czasów wojny. Pud muky żytnioj kosztuje 3 rubli, pszennoj 8 do 12 rubli. Jak taka gospodarka rabunkowa potrewaje dali to panowanie bolszewików ne douhe.